

A TÉL ILLATAI

Kilépünk az ajtón, és tudjuk, milyen évszakban vagyunk. Szinte ki sem kell nyitnunk a szemünket, az illatok ott vannak. Érezzük a nedves föld, a rügyeikből kipattanó virágok, a napsütés, a hűvös szél, vagy éppen a friss hóesés illatát. A hideg őszi és téli napokon is ontja kincseit és illatait a természet, csak észre kell vennünk, hogy melyek azok.

A növények illata

Az illatanyag, az édes nedv, a nektár a virágon belül a porzószálak tövében termelődik, de a virágokon kívül, azok közelében elhelyezkedő nektáriumok, mézfejtők is tartalmazhatják. Az illat akkor szabadul fel, amikor a virág megporzásra kész. Az illatanyag a megporzást, az utódok létrejöttét segíti, odacsalogatja a megporzó rovarokat. A méhek által megporzott növények napsütéses időben bocsátanak ki illatanyagot, legtöbbit a dél körüli órákban. Az éjjel nyíló növények virágai este illatosak. Nagyon sok olyan növényt is találunk, melyeknek nemcsak a virá-

ga, hanem a testi sejtjei is tartalmaznak balzsamot, esszenciális olajokat, illóolajat. Ezek az anyagok csak akkor szabadulnak fel, amikor ronccsolódik a sejtfal – például ha felmelegszik, ha megdörzsölik, vagy éppen morzsolják a leveleket, szárazakat. A citrusféléknél illóolajat, a fenyőféléknél és mirtuszféléknél balzsamot találunk a sejtközi járatokban.

Illatozó növények a tél hidegében

A nappalok egyre rövidebbek, a levelek lassan lehullanak, ám vannak növények, melyek már ekkor újra virágot bontanak és elkez-

dik évszagos körforgásukat. De a túlevelű örökzöldekről se felejtkezzünk meg. Lépünk hozzájuk közelebb, dörzsöljük meg leveleiket, hogy megérezzük balzsamos illatukat. A **varázsmogyoró** (*Hamamelis*-fajták) sárga, illatos virágai a tél végének varázslatát jelenítik meg a kertekben. Még ott a hó a földön, a vesszőkön nincsenek levelek, de már láthatóak a hullámos szélű, aranyárga vagy aranyvörös virágszirmok. A 3-4 méter magas cserje ősszel lesz majd újra elemében, amikor a lombszínéinek sárga és narancsvörös változásában gyönyörködhetünk. Félárnyékba ültessük, és kerüljük a meszes talajt.

Varázsmogyoró

Kikeleti bangita

A **kikeleti bangita** (*Viburnum x bodnantense*-fajták) illatát a rózsaszín szirmok rejtik. Néha már ősz végén megjelennek első virágai, és finom illatukkal végigkísérik a tél napjait. Ültessük a bejárat közelébe, védett fekvésbe ezt a 2-3 méteres cserjét. Üde, tápdús talajban szépen fejlődik.

Az enyhe téli napokon már januárban bontja

sárga, belül vörös szirmú virágait az **illatos tündérfa** (*Chimonanthus praecox*-fajták). Kise fagyérzékeny, ezért kevés kertben díszlik nálunk, de védett fekvésben, téli takarással próbálkozhatunk

meghonosítani kertünkben. Nem bánjuk meg, ha félárnyékban helyet keresünk ennek a 2-3 méter magas, felfelé növekvő ágrendszerű téli szépségnek.

Az **illatos boroszlán** (*Daphne odora*-fajták) a télbúcsúztató cserjéink egyike. Illatos virágai mellett fényes, borszerű, örökzöld levelei is szépek. Lassú növekedésű cserje, tűző napra ne ültessük. Humuszban gazdag talajban jól fejlődik, magassága legfeljebb 1-1,5 méter.

A **kaukázusi jegenyefenyő** (*Abies nordmanniana*) az utóbbi évek kedvenc karácsonyi, ünnepi fenyőfája lett a lakásokban. Megszerettük, mert fénylő sötétzöld tűlevelei elegánsak, ha pedig megdörzsöljük

TIPP

A kert legtöbbet használt részére, a bejárat mellé vagy a szobánk ablakának közelébe telepítsük az illatos növényeket. Az erkélyládákba, kaspókba, kerti pihenők mellé ültetett díszes és illatos növények nagy örömet okozhatnak, hiszen ezeken a helyeken töltjük a legtöbb időt.

Karácsonykor fenyőillat járja át a lakásokat

A fűszernövényeket mindig a lakás legvilágosabb helyére tegyük

Illatos tündérfa

Illatos boroszlán

Kaukázusi jegenyefenyő

Amerikai duglászfenyő

FOTÓ: PIXABAY, WIKIMEDIA COMMONS

őket, citromos-narancsos fenyőillatot érzünk; és 10-20 centiméter hosszú toboza is mutatós. Sajnos nem a mi éghajlatunk fája, mélyrétegű, semleges kémhatású talajt kedvel és párás körülményeket. Érzékeny a levegőszennyezettségre.

Párás környezetben lesz szép formájú a narancsillatú **amerikai duglászfenyő** (*Pseudotsuga menziesii*) is. Jellegzetes fedőpikkelyek borítják tobozát, így az könnyen felismerhető. Észak-Amerikában őshonos, ezért ott ez a faj a legkedveltebb karácsonyfa.

Mélyrétegű, tápdús talajba ültessük, és számítsunk rá, hogy 20-40 méter magasra növekszik még hazánkban is. Származási helyén ugyanakkor 70-100 méteres példányai sem ritkák.

A **közönséges luc** (*Picea abies*) az Alpok és a Kárpátok erdőalkotó fája, nálunk ez a hagyományos karácsonyfa. Őshonos Magyarországon, magas, egyenes törzset nevel. A növény minden részében gyantajáratok alakultak ki, ezért az egész fa különleges, jellegzetes gyantaillatú. Illatanyagának terjedését a

szoba melege tovább erősíti, ezért tartozik a karácsonyi ünnep hangulatához a lucfenyő illata. A kertekben ma már inkább fajtákat ültetjük, melyek között vannak törpefenyők (*Picea abies* 'Little Gem', *P. abies* 'Tompa') és csüngő ágúak (*Picea abies* 'Inversa') is.

A tavasz illata a télben

Az ablakpárkányon nevelt zöldfűszerek és a hajtattott jácintok a kert tavaszi és nyári illatait hozzák be a téli lakásba. A fűszernövényeket mindig a lakás legvilágosabb helyére tegyük. Neveljük őket cserepekben, virágládákban és rendszeresen használjuk főzéskor a frissen levágott hajtásokat, leveleket. A citromfű, a menta, a kakukkfű, a levélpetrezselyem, a borsikafű, a metélőhagyma illatok és ízek tengere, ültethetjük együtt is őket. A karácsonyi dekoráció részeként egy-egy színes szalaggal, fenyőággal díszítsük fel a kaspót. Tavasszal pedig a kicsit felfnyúlt hajtású növényeket ültessük ki a zöldegeskertbe, vagy egy nagyobb kaspóba.

Élénk színekkel és finom illatokkal telik meg a lakás a hajtattott jácintoknak köszönhetően. A megfelelően hőkezelt hagymák a karácsonyi ünnepekre kinyílnak. Igyekezünk kissé hűvös helyet találni nekik, hogy tovább élvezhessük illatukat. Az elnyílás után maradjanak a cserepükben, majd tavasszal, amikor az idő engedi, ültessük ki őket a kertbe. Egy év múlva a tavaszi hagymások színekavalkadját erősítik majd.

A megfelelően hőkezelt hagymák a karácsonyi ünnepekre kinyílnak

Megyesi Éva